

สรุปผลสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ ๑
เรื่อง

“มองไปข้างหน้าอย่างท้าทาย : บทบาทผู้นำการปฏิรูปการศึกษาของสภาการศึกษา”
วันอังคารที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมกำแหง พลางกูร อาคาร ๕๖ ปี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.กมล รอดคล้าย เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวเปิดการประชุม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดสภาการศึกษาเสวนา OEC Forum ครั้งที่ ๑ ว่า เนื่องจากจะมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จากเดิมให้เป็นหน่วยงานกลางซึ่งทำหน้าที่กำหนดทิศทางการปฏิรูปการศึกษาและนโยบายด้านการศึกษา เป็นแหล่งให้บริการข้อมูล สถิติ งานวิจัย และผลการศึกษาต่างๆ ในฐานะผู้นำการปฏิรูปการศึกษาในอนาคต จึงได้จัดให้มีการเสวนา เรื่อง “มองไปข้างหน้าอย่างท้าทาย : บทบาทผู้นำการปฏิรูปการศึกษาของสภาการศึกษา” เพื่อเป็นเวทีของการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นของสภาการศึกษาในอนาคต ทั้งนี้ได้เชิญ นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมการการการศึกษา และการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มาเป็นผู้อภิปรายนำ

ข้อเสนอของวิทยากร

ดร.กมล รอดคล้าย เลขาธิการสภาการศึกษา นำเสนอเรื่อง “มองไปข้างหน้าอย่างท้าทาย : บทบาทผู้นำการปฏิรูปการศึกษาของสภาการศึกษา” โดยกล่าวถึงความจำเป็นมาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญในบทบาท ภารกิจที่สำนักงานฯ ได้รับมอบหมายตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสำนักงานฯ ยังมีบางส่วนไม่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของสภาการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๕๖

เมื่อพิจารณาโครงสร้างหน่วยงานด้านการศึกษาของประเทศที่มีผลคะแนนการจัดการศึกษาสูง พบว่า ประเทศฟินแลนด์ มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

(National Board of Education) เป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประเมินผล การบริการการศึกษา และการจัดระบบสารสนเทศเสนอต่อรัฐบาลทุก ๔ ปี ส่วนประเทศสิงคโปร์มีหน่วยงานวางแผน (Planning Division)

ทำหน้าที่ในการจัดทำนโยบาย แผนการศึกษา มีจุดเด่นคือ ทำร่วมกับหน่วยงานด้านกำลังคนภาคธุรกิจ เอกชน และจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อตลาดแรงงาน การสร้างกำลังคนให้มีคุณภาพตรงกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีผลการศึกษาพบว่า สิงคโปร์เป็นประเทศที่จัดการศึกษาได้ตรงกับความต้องการของประเทศมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุกประเทศทั่วโลก สำหรับประเทศสาธารณรัฐเกาหลีมีสำนักงานวางแผนและประสานงาน (Office of Planning and Coordination) เป็นหน่วยงานกลางในการบริหาร รับผิดชอบเรื่องวิทยาศาสตร์ การศึกษาเพื่อปวงชน การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าหน่วยงานทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทั้งสิ้น

ส่วนการกำหนดทิศทาง และนโยบายด้านการศึกษาในระดับนานาชาตินั้นสืบเนื่องจาก “Education for All” ที่วางแผนไว้ถึงปี ๒๐๓๐ ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อปวงชน เน้นการอ่านออก เขียนได้ และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และมีกำหนด “Education Post 2015” ที่ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาเด็กปฐมวัย การรู้หนังสือ บทบาทการสอนของครู การเพิ่มพูนทักษะการใช้ชีวิตและการทำงาน และการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ส่วนระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการกำหนดทิศทางการศึกษา “7 Priority Areas of SEAMEO” ที่เน้นเรื่องการศึกษาปฐมวัย ความเท่าเทียมกันทางการศึกษา การศึกษาเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ การส่งเสริมอาชีวศึกษา กำลังแรงงาน กำลังคน การยกระดับคุณภาพครูผู้สอน การปรับประสานความร่วมมือเรื่องการวิจัยในระดับอุดมศึกษา และการประยุกต์ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ และสำหรับ

ในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดเป้าหมายไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ จำนวน ๕ เรื่อง คือ ๑) การหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง ๒) การพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและการสร้างสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ ๓) การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ๔) การสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๕) การบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ประเด็นข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาจาก ๖ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ๑) กระทรวงกลาโหม ๒) สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ๓) สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ๔) คณะกรรมการนโยบายและพัฒนการศึกษา (Super Board) ๕) คณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และ ๖) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สามารถสรุปประเด็นที่มีจุดเน้นตรงกันไว้ ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) ปฏิรูประบบบริหารจัดการ ๒) ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา และ ๓) ปฏิรูประบบการเรียนรู้ ซึ่งควรนำข้อมูลจากทุกระดับดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดทิศทางและนโยบายการศึกษาของประเทศ

เลขาธิการสภาการศึกษาได้เสนอประเด็นพิจารณาให้ที่ประชุมอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวิพากษ์ใน ๓ ประเด็น สรุปได้ดังนี้

๑) ทิศทางปฏิรูปการศึกษาไทย

การศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงทุกมิติของสังคมได้หากผู้นำให้ความสำคัญกับการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาต้องไม่เปลี่ยนแปลงตามฝ่ายการเมือง ต้องมีกลไกกำกับควบคุม มีอำนาจติดตาม ประเมินผลให้ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามแผนแม่บท หากจะเปลี่ยนแปลงต้องมีงานวิจัยอธิบายชี้ชัดเจน เป็นที่ยินยอมของสาธารณะ

๒) บทบาท ภารกิจของสภาการศึกษา

สศช.ควรใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ ชัดเจน ในฐานะที่เป็นเสนาธิการ เป็นคลังสมอง และเป็นพี่เลี้ยงด้านการศึกษาของประเทศอย่างแท้จริง ต้องจัดทำแผน นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน

เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ยึดมั่นในบทบาทการเป็นผู้นำด้านการวิจัย และวิชาการเพื่อตอบโจทย์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศ และนำผลงานวิจัย ไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ดำเนินการสร้างและรวบรวมเครือข่าย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เป็นตัวกลางในการรับฟังความคิดเห็น และ ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาของประเทศ ตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ ผลงานวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้สังคมและ สาธารณชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้ สกศ. มีบทบาทในการดูแลการจัดการศึกษาของประเทศ ครอบคลุมทั้ง ๙ กระทรวง ที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่ดูแลเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น เพื่อให้มีนโยบาย เดียวกันในการจัดการศึกษา

๓) สถานะที่ควรจะเป็นของสภาการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ต้องเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับ ควบคุม มีอำนาจติดตาม และประเมินผลให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามแผนแม่บท มีความเป็น อิสระจากฝ่ายการเมือง แต่เป็นกลางทางวิชาการและการประเมินผลที่สังคมยอมรับ ในด้านการศึกษา โดยมีกฎหมายคุ้มครองให้ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่อย่างอิสระ และทำงานร่วมกับสำนักงานงบประมาณ หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการประเมิน คุณภาพการจัดการศึกษา จะทำให้มีพลังมากขึ้น ทั้งนี้ ต้องเร่งดำเนินการจัดตั้ง สำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาและพัฒนามนุษย์แห่งชาติ

การอภิปรายนำ

นายตวง อันทะไชย ประธานกรรมาธิการ การศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ความเห็นว่า การปฏิรูปการศึกษาต้องมีแผน แม่บท (Master Plan) เพื่อเป็นแนวทางการ จัดการศึกษาของประเทศ และต้องสร้างสัญญา

ประชาคมว่า ถ้าจะเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาของประเทศต้องมีงานวิจัยมารองรับ โดยเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) ปฏิรูปการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษา เช่น การศึกษาปฐมวัย การกระจายอำนาจ คุณภาพ

การศึกษา กรมวิชาการ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นต้น ๒) ปฏิรูปการศึกษาเพื่อต่อยอดในระดับผู้เรียน ระดับอาเซียน และการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างชาติสร้างแผ่นดิน และ ๓) การปฏิรูปเพื่อไปสู่จินตนาการใหม่ในกระแสด้านอาเซียนและโลกแนวคิดแบบ Cyber Teacher/ Cyber Class รวมทั้งต้องมีกลไกการติดตามกำกับกับการปฏิรูปการศึกษา ในศตวรรษที่ ๒๑ คุณภาพของพลเมืองโลกใหม่ที่มีทักษะและความสามารถด้านเทคนิค (Technical Skill) ร้อยละ ๓๐ ได้แก่ การคิดคำนวณ ภาษาที่สอง ภาษาแม่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และทักษะที่ช่วยส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (Soft Skill) ร้อยละ ๗๐ ได้แก่ การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ความมีระเบียบวินัยในตนเอง (Self Disciplines) ภาษากาย (Body Language) การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดหรือเขียน (Verbal Communication) และรูปแบบพหุวัฒนธรรม (Multicultural Approach)

ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จะต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้คนรักชาติ รักแผ่นดิน ด้วยวิชาลูกเสือ เนตรนารี บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร และวิชาหน้าที่พลเมือง ประวัติศาสตร์ รวมทั้งปฏิรูปการเรียนการสอน วิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ เพื่อสร้างและกล่อมเกลাজิตวิญญาณของคนให้เกิดค่านิยมต่อต้านการคอร์รัปชั่น เป็นการสร้างสังคมเอื้ออาทร เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันได้บนความแตกต่างหลากหลายอย่างสันติสุข ทั้งนี้ ต้องปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อสร้างคน คนสร้างชาติ และปฏิรูปการวิจัยเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงได้เสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ๑) ปฏิรูปการเรียนรู้สู่คุณภาพ ๒) การกระจายอำนาจไปสู่ผู้เรียน ๓) ปฏิรูปองค์กรให้มีธรรมาภิบาล และ ๔) ปฏิรูปการศึกษาเพื่อความต่อเนื่องยั่งยืน

ทั้งนี้ มีข้อเสนอกระบวนการปฏิรูปการศึกษาในอนาคต ๓ ข้อ ดังนี้

๑) แผนแม่บท (Master Plan) การปฏิรูปการศึกษาของชาติต้องไม่เปลี่ยนแปลงตามฝ่ายการเมือง

๒) ต้องมีกลไกกำกับควบคุม มีอำนาจ ติดตาม ประเมินผลให้ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามแผนแม่บท หากจะเปลี่ยนแปลงต้องมีงานวิจัยที่อธิบายและชี้ได้ชัดเจน เป็นที่ยินยอมของสาธารณะ

๓) ต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่ตามข้อ ๒) ซึ่งเป็นอิสระจากฝ่ายการเมือง แต่เป็นกลางทางการศึกษาที่สังคมยอมรับในทางวิชาการ

การอภิปรายทั่วไป

ที่ประชุมได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

๑) ควรศึกษาประมวลกฎหมายการศึกษาในประเทศไทยว่ายังขาดกฎหมาย การศึกษาระดับใด เช่น ระดับปฐมวัย เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

๒) การดำเนินการวิจัย ควรกำหนดทิศทางการวิจัยให้ชัดเจน ต้องมี Impact Factor และควรศึกษาให้ลึกซึ้งในประเด็นที่สังคมให้ความสนใจ หรือมีการถกเถียง จนตกผลึกทางความคิด เช่น Demand-Side Financing โรงเรียนนิติบุคคล การให้เงินอุดหนุนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นต้น ทั้งนี้ ควรรวบรวมงานวิจัยย่อยๆ ให้เป็นงานเดียวกัน

๓) ทิศทางการปฏิรูปการศึกษาควรต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลง ขณะนี้ ควรปฏิรูประบบบริหารจัดการ ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ซึ่งต้องลงในพื้นที่ ที่ปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมและต้องจริงจังและจริงใจ นอกจากนี้ ควรมีการปฏิรูป ปัจจัยการศึกษาที่ต้องมีข้อมูลจากสภาพจริง

๔) บทบาทของสภาการศึกษาควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทิศทางไปสู่ความสำเร็จ เป็นผู้นำและชี้แนวทางงานวิจัยทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศ และแนวทางไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และควรเป็นองค์กรอิสระ

๕) การจัด OEC Forum ควรเชิญเครือข่ายกลุ่มต่างๆ มาทำงานร่วมกันแบบ กลียาณมิตร และมีแนวร่วมในการผลักดันให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ให้ข้อเสนอเพื่อ แนะนำแนวทางการแก้ปัญหาเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติมากกว่าการพูดถึงปัญหา และการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างเพื่อให้สังคมได้รับทราบและเข้ามามีส่วนร่วม จะทำให้เกิดแรงกระเพื่อมในระดับประเทศ นอกจากนี้ ควรเลือกประเด็นการเสวนาที่น่าสนใจ นำมาจัดลำดับความสำคัญ เพื่อนำผลที่ได้จากการเสวนาไปสู่การตัดสินใจในระดับนโยบายได้

นายตวง อันทะไชย กล่าวสรุปในการปิดการประชุมครั้งนี้ว่า จุดเด่นของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาคือ งานวิจัย ควรมีการวิจัยที่สามารถชี้้นำการพัฒนาประเทศ เช่น การสอนภาษาอังกฤษ การกระจายอำนาจ เป็นต้น จึงควรนำผลการวิจัยมาพูดคุยในเวทีเสวนามากกว่าการให้ความคิดเห็นจากความรู้สึก และต้องเป็นการสื่อสารอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ ๑) สื่อสารกับฝ่ายบริหาร เพราะเป็นผู้นำงานวิจัยไปปฏิบัติ ๒) สื่อสารกับฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นผู้ออกกฎหมายรองรับ และ ๓) สื่อสารกับสังคม ครู อาจารย์ ประชาชนทั่วไปให้เข้าใจบทบาทหน้าที่และสิ่งที่ สกศ.กำลังดำเนินการอยู่ ทั้งนี้ ได้เสนอแนะให้ขยายระยะเวลาในการจัดเสวนาเป็น ๑ วัน โดยช่วงแรกเป็นการอภิปรายโดยรวม จากนั้นเป็นการจัดกลุ่มย่อยอภิปรายในเชิงลึก ซึ่งจะมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องต่างๆ มาพูดคุยโดยมีงานวิจัยรองรับ และต้องนำเสนอต่อคณะกรรมการสภาการศึกษา และคณะกรรมการรัฐมนตรีให้รับทราบ เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการศึกษาจากฝ่ายการเมือง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำแผนและกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติ เปรียบเสมือนเป็นเสาอิฐหรือค้ำหลังสมองทางการศึกษาของประเทศ ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑) ต้องเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับ ควบคุม มีอำนาจติดตาม และ ประเมินผลให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามแผนแม่บท มีความเป็นอิสระจากฝ่ายการเมือง โดยมีกฎหมายคุ้มครองให้ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่อย่างอิสระ และทำงานร่วมกับสำนักงบประมาณ หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา

๒) ต้องมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลการจัดการศึกษาของประเทศให้ครอบคลุมทั้ง ๙ กระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ไม่ใช่ดูแลเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น เพื่อความเป็นเอกภาพด้านนโยบายทางการศึกษา

๓) ต้องเป็นผู้นำด้านการวิจัยและวิชาการ เพื่อตอบโจทย์การปฏิรูปการศึกษาของประเทศ และขับเคลื่อนผลักดันให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาของชาติ

๔) ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศไปสู่ความสำเร็จ

“สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต้องเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับ ควบคุม มีอำนาจ ติดตาม และประเมินผลให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามแผนแม่บท มีความเป็นอิสระจากฝ่ายการเมือง แต่เป็นกลางทางการศึกษาที่สังคมยอมรับในทางวิชาการ”

(ข้อเสนอแนะของนายดวง อันทะไชย
ประธานกรรมการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ)